

Fyra friares fiasko (Kärt besvär förgäves) i historien

William Shakespeare skrev troligen *Love's Labour's Lost* cirka 1594-95. Det är en av de få av hans pjäser där man inte känner till någon litterär förlaga (de andra är *En midsommarnattsdröm* och *Stormen*), Texten kom ut i ett billigt quartohäfte 1598. På dess titelblad angavs att komedin spelats för drottningen "förra julen".

1598 UTKOM OCKSÅ KYRKOMANNEN

Francis Meres bok *Palladis Tamia*. I den jämförde han Shakespeare med antikens stora dramatiker, och namngav tolv av hans pjäser, bland dem *Love's Labour's Lost*. Några dikter ur pjäsen fanns med i samlingen *The Passionate Pilgrim*, som publicerades 1599. Dessutom är det belagt att The King's Men (där Shakespeare var aktör, dramatiker och andelsägare) julhelgen 1604-05 framförde stycket för Englands nya drottning Anne.

TEXTEN PUBLICERADES ÅTER i 1623 års stora foliovolym med Shakespeares samlade pjäser. När den kom i ett nytt quartohäfte 1631 angavs att den spelats på de två teatrar som tillhörde King's Men: The Globe och inomhusscenen Blackfriars.

Från dess och fram till 1839 känner forskarna inte till någon teateruppsättning av *Love's Labour's Lost*. Den var faktiskt den enda av Shakespeares pjäser som inte spelades under 1700-talet. 1762 kom en anonym bearbetning med titeln *The Students* ut i London, men den tycks aldrig ha framförts. Detsamma gäller den musikteaterversion som den store teatermannen David Garrick beställde 1771. I den var 700 av de 2.758 versraderna strukna.

DEN PÅKOSTADE UPPSÄTTNING som gjordes på Covent Garden 1839 blev ingen succé, och pjäsen spelades sällan under resten av 1800-talet. Ytterst få teatermänniskor och forskare hade chans att se den på scen. I stort sett alla bedömningar av pjäsen utgick från läsning av texten. Det blev vanligt att se *Love's Labour's Lost* som en svår och svag pjäs. Många trodde att det var den första pjäs som Shakespeare skrivit.

Ferdinand, Dumain, Biron och Longaville. Illustration av Norman Wilkinson från *Players' Shakespeare*, 1924.

I BÖRJAN AV 1900-TALET LEVDE pjäsens dåliga rykte kvar, men den sattes upp allt oftare och fler fick upp ögonen för de möjligheter som finns i den. Deckarförfattarinnan Dorothy Sayers firade 1935 en färdig roman med att se *Love's Labour's Lost* på utomhusteatern i Regent's Park med sin tant Maud, I ett brev var hon entusiastisk: "... Varför säger folk att *Love's Labour's Lost* är en dålig pjäs? Den måste vara ett av de mest lyckade styckena i sitt slag. En renodlad saga, som innehåller några av de ljuvligaste versraderna i den lyrisk-vitsiga stilen som någonsin skrivits."

Det var länge den flödande språkliga rikedom som regissörer tog vara på. Det gällde även 1946, när den 21-årige Peter Brook satte upp komedin på Royal Shakespeare Theatre i Stratford-upon-Avon. Han gjorde den som en bitterljuv pastoral, bildmässigt påverkad av Jean-Antoine Watteaus (1684-1721) målningar. Brook tillförde något nytt i det att han lade en avgörande tonvikt vid vändpunkten nära slutet, då bud kommer om franske kungens död.

EN MYSTISK OMSTÄNDIGHET

var att det under 1900-talet blev vanligt att man förlade pjäsen i en tydlig 1700-talsmiljö. Vad var det som gjorde att man såg detta sekel – då *Love's Labour's Lost* aldrig spelades – som särskilt lämpligt?

John Barton använde renässanskostym i två mycket inflytelserika uppsättningar på Royal Shakespeare Company 1965 och 1978. Han nöjde

sig inte med att konstatera att språket var vackert – han och hans aktörer utforskade varför rollfigurerna talade på det här viset. Inför den andra uppsättningen manade han aktörerna att "Tänk inte elizabetanskt, tänk tjechovskt!". För att bryta med det aristokratiska satte Barton 1978 också två lågstatusexperter i rollerna som kungen och prinsessan. Det rörde om ordentligt i dramaturgin och flera kritiker menade att den här starka uppsättningen ritade om kartan för pjäsen. Barton hade öppnat nya vägar in till skämten och allvaret i texten.

MICHAEL KAHNS UPPSÄTTNING vid American Shakespeare Festival i Stratford, Connecticut 1968 var inte lika banbrytande. Men de som såg den hade mycket roligt. Och Kahn visade med eftertryck att *Love's Labour's Lost* kunde användas för modern satir. I början av samma år hade medlemmarna i The Beatles – världens mest berömda popgrupp – rest till Indien för att studera med vishetsläraren Maharishi Mahesh Yogi. Uppsättningens kung Ferdinand hade tydliga drag av Maharishi, medan hans hovmän påminde om Beatlarna, Prinsessan och hennes hovdamer dök upp som västerlänningar på jaktsafari. De gick i byxor, medan herrarna bytte sina till kaftaner i början av pjäsen.

UNDER DE SENASTE DECENNIERNA har det gjorts relativt många uppsättningar av *Love's Labour's Lost*, och man har provat olika sätt att hantera de svårigheter som finns i texten.

BIRON: Och jag förälskad, kan man tänka sig, jag som jämt har hänat kärleken ... (Akt 3, scen 1)